



*Virkeligheten finnes ikke,
for utenom øyeblikket er
alt fiksjon*

HAUK



DAGENS SUKK



Vi trenger en strategi for hvordan det norske kraftoverskuddet skal brukes.

Kampen om kraften



Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

Norges viktigste fornybare og langsiktige ressurs er vannkraften. Den gir oss ren fornybar energi når vi selv velger det, i motsetning til vind- og solenergi, som krever en kombinasjon av stor over- og lagringskapasitet for å levere samme stabilitet. Vannkraften står for drøye 130 TWh av vår totale produksjon på 150 TWh. Denne kraften har vært kjernen i norsk industriell verdiskaping utenfor næringsmiddelsektoren og særlig i prosessindustrien. I tillegg er dette strømforsyningen til resten av samfunnet – husholdninger, offentlig sektor og øvrig næringsliv.

Nok en gang står kampen om kraften, og det er mange som vil ha. Normalt ville dette ført til økt fokus på hva som er rett prioritering og hva som gir mest igjen i form av arbeidsplasser og verdiskaping i Norge. Tidligere i historien ble dette formulert slik av Hydrosjef Axel Aubert i boken «Den elektrokjemiske industrien i Norge og dens fremtidsutsikter» (1930): «Selvfølgelig bør vi gjøre alt for å utbygge vår kraft og for å eksportere den, men vel å merke ikke som rå kraft. Det er i form av varer vi skal eksportere vår fossekraft.»

Nå, derimot, ser dette ut til å havne bak i køen av ulike formål. Det er bare 0–20 TWh overskudd av norsk kraft årlig. Det vil si at vi ikke kan regne med overskudd hvert år. I 2019 var det null. Norge har eksportert drøye ti TWh i snitt de siste ti årene, med rekordeksport på 21 TWh i 2020, og utenlandskabelene har allerede i dag potensial til å utveksle over 60 TWh, før Northconnect-kabelen eventuelt strekkes til Skottland.

Det er med andre ord slik at vi i dag har et begrenset overskudd som eksporteres. Og vi har store nasjonale behov som må løses. Det er sterkt ønske om å elektrifisere sokkelen fra land, noe som krever opp mot tolv TWh. I tillegg skal transporten elektrifiseres med nye ti TWh og prosessindustrien skal videreutvikles med kanskje ti TWh fram mot 2040. Og gode industriprosjekter på land står i kø, ikke minst knyttet til batteriproduksjon og ny framdrift på skip med ammoniakk og – i uvisst omfang – hydrogen. Hydrogen er langt mer energikrevende enn ammoniakk, og mer risikofylt da det krever systemer som tåler 500 bars trykk. I tillegg ønsker flere aktører flere datasenter. Dette gir ingen industriell verdiskaping og bør neppe prioriteres.

Uansett vil det bli behov for ytterligere



ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS, KNUTLVA@GMAIL.COM

30–40 TWh til elektrifisering av samfunn og transport, utvikling av dagens industri og bygging av ny. I tillegg kommer ammoniakk og hydrogen på fastlandet. Da er det nærliggende å utnytte eksisterende vannkraft gjennom renoveringer og nye mer skånsomme utbygginger (20 TWh), energieffektivisering (minst ti TWh, over tid mer) og gå fra nettoeksport til utveksling med minimal

«Stortingsmeldingen unngår prioritering og sier ja til alt»

årlig nettoeksport (5–10 TWh). Da vil dette kunne gi fastlandet god tilgang på kraft og vi får en reell omstilling av økonomi. Elektrifisering fra land eller eksport vil det da bli liten plass til.

Nylig ble det Stortingsmeldingen «Energi til arbeid» lagt fram. Den unngår systematisk prioritering og sier ja til alt, uten regnestykker på de avveininger som må gjøres. Det synes ikke å være vilje til å prioritere hvordan det begrensede norske kraftoverskuddet skal brukes. Da vil vi i praksis la betalingsvevnen være det som styrer kraftfordelingen. Og med en sokkel med stor betalingssevne og høye strømpriser på kontinentet vil kabler fra Fastlands-Norge kunne kjøpe seg stadig større andeler, på bekostning av gammel og ny industri på land som krever langsiktige kontrak-

ter til konkurransedyktige priser.

Løsningen kan være å bruke det som trengs av de 50 milliardene elektrifiseringen fra land er kostnadsregnet til for å utvikle norsk havvindnæring. Da kunne vi utviklet en stor norsk eksportnæring fra maritim vindproduksjon, samtidig som sokkelen elektrifiserer sokkelen, mens Fastlands-Norges kraft går til Fastlands-Norges forbruk og industriutvikling, samtidig som det blir enklere å holde kraftprisene nede for folk og næringsdrivende flest. Det kan ikke minst svare seg nå som vi også synes å gå mot en periode med økte råvarepriser som kan

styrke vår langsiktige industrielle strategi.

Det må ligge noen faste prioriteringer og prinsipper i bunn om kraften skal tjene det norske folk og gi størst mulig grunnlag for videreforedling. Da kan vi ikke si ja til alt, men vi må ha en strategi der fastlandskraft brukes til industri og samfunn, mens maritim kraft brukes til sokkel og eksport. Slik styrker vi eksportsatsing på land og hav og sikrer sterkt nødvendig norsk omstilling.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse og førsteamanuensis ved NMBU

christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Maria Walberg, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug og Marie Sneve Martinussen skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

I pose og sekk

Nord-Koreas leder **Kim Jong-un** sier USA «må forberede seg på både dialog og konfrontasjon» skriver NTB.

Og **Joe Biden** svarer med både ja og nei.

Solflekk

Bilaget

skreiv i

går at

Galileo

Galilei «i

1910

oppdaget

flekker

og fakler

på sola».

Galilei ville fylt

346 samme år.

Hva er vel **300** år fra eller

til?

Farvel

«Meteren kan bli historie i sommer», melder

Adresseavisen.

Da blir det vel **tommer**,

fat og alen igjen.

Folk flest

Dagens Næringsliv skriver at

Norwegian-toppsjef

Jacob Schram ville ha **10,5**

millioner – og slippe å

jobbe mer.

De gutta er med andre

ord ganske like deg og

meg.

Breaking News

«Marie har **mørk hårvekst**

i ansiktet», melder **NRK**.

Statskanalen har også

ekstra nyhetsending om

at Nina har hår på leggene

og at Lisa har hår under

armene.

Ikke til å tro

«Tunnelen stengt i **15**

minutter», melder lokal-

avisa **Hitra-Frøya**.

Men det er ingenting

mot den gangen i **fjor**,

da tunnelen var stengt i

en halvtime!

Brød og sirkus

E24 skriver om

en gjeng som

vil varme

oppdretts-

hummer

med **data-**

senter.

Datahungrig

Endelig

fant vi noe vi

kan leve av etter olja!

Med hjerte for andre

«Norge gir bort mange

hundre tusen vaksiner»,

melder **Dagsavisen**.

Janssen-vaksinen har

alvorlige bivirkninger, men

en gave er en gave.

teppet@klassekampen.no